

lede Tanken paa Spørgsmaalet om Indførelsen af et Ægteffab, der ikke er et kirkeligt, men borgerligt Ægteffab, imellem forskellige Troesbeholdere; men jeg maa tilføje, at det efter min Mening forekommer mig vanskeligt at finde et uheldigere Exempel. Det var meget uheldigt, forsaavidt det skulde vise Noget, som en Cultusminister ikke kunde sætte igjennem; thi den ærede Rigsdagsmand har dog vist ikke glemt, at dette Forslag netop kom fra Cultusministeren (Zahle: Nei, det kom ikke fra Cultusministeren!). Ja, saa vil jeg anmode den ærede Rigsdagsmand om at see denne Sag efter; thi saa vil han finde, at det forholder sig saaledes, som jeg siger, at Forslaget om det borgelige Ægteffab netop kom fra den daværende Cultusminister, og jeg veed det saameget sikkrere, som jeg havde den Ære at være Medlem af den Comitee, som tilraabede det. Det maa vel altsaa indrømmes, at dette Exempel ikke var noget heldigt, for at oplyse, hvilke Sætninger eller Formaal det skulde være absolut umuligt for en Cultusminister at gaae ind paa. Men sæt ogsaa, at det forholdt sig saaledes, som den ærede Rigsdagsmand bemærkede, men som jeg har viist at være urigtigt, saa vilde det dog i alt Fald slet ikke oplyse Noget med Hensyn til den her omtalte Sag; thi der er nemlig den store Forskjel mellem disse 2 Forhold, at i det ene Tilfælde var der Spørgsmaal om at tage en Bestemmelse, hvorom der, naar den udfom, kunde ytre sig meget forskellige Domme; der kunde være Folk, som vilde betragte den som i høieste Grad vederstyggelig, og paa den anden Side Folk, som vilde finde, at en saadan Bestemmelse netop var det Rette; der kunde være Nogle, som kunde betragte den som ugudelig, og der kunde være Andre, der betragtede den som netop udgaaende fra en sand kristelig Opsattelse; alt dette maa man overlade til de forskellige individuelle Anskuelser, som nødvendigvis ville gjøre sig gjældende. Med Hensyn til det her omhandlede Forhold derimod — Adskillelsen mellem Kirke og Skole — kan det ikke benægtes, at, saasnart det var givet som Regel, saa var Sagen saare simpel, og der var ingen Vanskelighed forbunden med at gennemføre den (En Stemme: Jo!); nei, al-

deles ingen. Der gives visse Ting, som man kan have Meget imod, men som ingenlunde have nogen praktisk Ulempe, forsaavidt de meget let kunne gennemføres, naar man forresten vil gaae ind paa dem, og der gives andre, som man ikke kan have det Mindste imod som almindelige Sætninger eller „Phraser“, men som ville vise sig at have de allerstørste praktiske Ulemper, naar Talen bliver om at udføre dem. Jeg troer derfor slet ikke, at, der var saa stor Fare paasærde, som den ærede Rigsdagsmand syntes at antyde, om en Cultusminister fik den Idee, at foreslaae, at en reen Udskillelse af Kirken og Skolen skulde finde Sted; under enhver Omstændighed troer jeg ikke, at en Minister derved vilde risikere sit Hoved, hvorimod jeg rigtignok troer, at, dersom han kom med et saadant Forslag, uden forveien at være betænkt paa Midlerne, hvorved det kunde gennemføres, saa havde han ikke meget Hoved at miste. Det er en nødvendig Betingelse, naar der er Spørgsmaal om Gjennemførelsen af Noget, at see Vanskelighederne og see at skaffe Midler tilstede til at have disse Vanskeligheder, og det er det, som jeg mener, at en Minister først maa betænke, inden han kan falde paa at komme med Forslag til saadanne Reformer, og at altsaa, hvad jeg ogsaa troer maa foresvæve de ærede Rigsdagsmænd, som fremsatte sige Paastande, og hvortil jeg atter og atter maa komme tilbage: den blotte Fremstilling af en saadan Sætning i og for sig ikke betyder Noget, naar man ikke kan ledsage den med Oplysninger om, hvorledes den kan gennemføres, — men det tvivler jeg meget om, at nogen af de ærede Talere i dette Tilfælde kan. Jeg skal blot endnu henvende et Par Ord til den ærede Rigsdagsmand for Sorø Amts 5te Valgkreds (Frølund), som mod Slutningen af sit Foredrag ytrede, at han dog for sig ikke fandt noget Væsentligt at erindre mod dette Forslag paa den Grund, hvorpaa det nu hviler. Ja, det er netop fra det Synspunkt, det maa opfattes og bedømmes. Der er ikke Tale om at omorganisere Seminarierne, men der er heller ikke Tale om at forlange dem affastede; og hvorfor er der ikke Tale om det? Blandt Andet af den Grund, at der da vilde blive Mangel